

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ДИМО ДИМОВ И ДРУГИ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 30044/10)

РЕШЕНИЕ

Чл. 5, ал. 4 • Кратък срок на разглеждане • Недостатъчен обхват на съдебния контрол • Бавно прехвърляне на молбата за освобождаване към друго териториално подразделение с цел регрупиране • Необоснована забрана за подаване на нова молба за период от два месеца

Чл. 5, ал. 5 • Обезщетение • Подаден иск за обезщетение, който води до признаване и обезщетяване на нарушение на чл. 5, ал. 3, но не и на чл. 5, ал. 4 • Липса на приложимост с обратно действие на нов иск, чрез който да се установи нарушение именно на чл. 5, ал. 4 • Липса на други възможности за обезщетение, дори и след настоящото решение, констатиращо нарушение на чл. 5, ал. 4 от страна на Съда

СТРАСБУРГ

7 юли 2020 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

07/10/2020 г.

Това решение става окончателно при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията. Може да бъде предмет на редакционни промени.

По делото Димо Димов и други срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение),
заседаващ в състав:

Фарис Вехабович (Faris Vehabović), *председател*,
Йонко Грозев (Yonko Grozev),
Бранко Лубарда (Branko Lubarda),
Стефани Муру-Викстрьом (Stéphanie Mourou-Vikström),
Жорж Раварани (Georges Ravarani),
Жолиен Шукинг (Jolien Schukking),
Петер Пацзолай (Péter Paczolay), *съдиш*,

и Андреа Тамиети (Andrea Tamietti), *секретар на отделението*,

Като взе предвид:

горепосочената жалба (№ 30044/10), подадена в Съда срещу Република България на основание чл. 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от четирима български граждани – Димо Митев Димов, Костадин Дончев Дончев, Начо Иванов Янакиев и Румен Бончев Боюклиев („жалбоподателите“), на 8 май 2010 г.,

становищата на страните,

Като отбелязва, че на 14 ноември 2017 г. оплакванията относно продължителността на задържането на жалбоподателите, направени на основание чл. 5, ал. 3, оплакванията им за нарушения относно ефективността, навременността и честотата на разглеждане на техните молби за освобождаване на основание чл. 5, ал. 4, и оплакването по чл. 5, ал. 5 относно наличието в националното законодателство на механизъм, чрез който да бъдат обезщетени в това отношение, са сведени до знанието на Правителството, като жалбата е обявена за недопустима в останалата ѝ част съгласно правило 54, ал. 3 от Правилника на Съда,

След заседание при закрити врата на 9 юни 2020 г.,

постанови следното решение, прието на същата дата:

ВЪВЕДЕНИЕ

1. По време на образуваните срещу тях наказателни производства четиримата жалбоподатели са задържани и им е наложена временна мярка за неотклонение задържане под стража. Като се позовават на чл. 5, ал. 3 от Конвенцията те се оплакват от прекомерната продължителност на тяхното задържане. По чл. 5, ал. 4 от Конвенцията те се оплакват и от липсата на ефективен контрол от страна на националните съдилища на законосъобразността и необходимостта от тяхното задържане, липсата на навременно разглеждане на молбите им за освобождаване от януари и март 2010 г. и забраната, наложена им от съда на 12 април 2010 г., да подават нови молби за освобождаване за

период от два месеца. Като се позовават на чл. 5, ал. 5 от Конвенцията, жалбоподателите се оплакват и от липсата в националното законодателство на възможност за получаване на обезщетение за твърдените нарушения на правата им, гарантирани от чл. 5, параграфи 3 и 4.

ФАКТИТЕ

2.. Жалбоподателите са родени съответно през 1976 г., 1981 г., 1979 г. и 1969 г. и живеят в гр. Стара Загора. Г-н Димов („първият жалбоподател“), г-н Дончев („вторият жалбоподател“) и г-н Янакиев („третият жалбоподател“) се представляват от г-н М. Екимджиев, г-жа К. Бончева и г-жа Г. Черничерска, адвокати от гр. Пловдив. Г-н Боюклиев („четвъртият жалбоподател“) се представляван от г-жа Е. Недева, адвокат от гр. Пловдив.

3. Българското правителство („Правителството“) се представлява от правителствените агенти Р. Николова и К. Радкова от Министерството на правосъдието.

4. Към момента на събитията първите трима жалбоподатели са полицаи в полицейското управление на гр. Стара Загора. Четвъртият жалбоподател е бизнесмен от същия град.

I. ЗАДЪРЖАНЕ НА ЖАЛБОПОДАТЕЛИТЕ, РАЗГЛЕЖДАНЕ НА МОЛБИТЕ ИМ ЗА ОСВОБОЖДАВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ОБРАЗУВАНОТО СРЕЩУ ТЯХ НАКАЗАТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО

5. На 9 ноември 2009 г. в рамките на наказателно производство, образувано на 14 септември 2009 г., Софийска градска прокуратура повдига обвинение на четиримата жалбоподатели за участие в организирана престъпна група за три случая на изнудване и за унищожаване на доказателства по наказателно дело. По-конкретно те са обвинени, че са принудили чрез заплахи собственици на няколко нощни клуба в гр. Стара Загора да наемат определена охранителна фирма от същия град. Разследването е проведено от Националната следствена служба в гр. София под наблюдението на Софийска градска прокуратура.

6. На 16 ноември 2009 г. Окръжен съд Стара Загора, който в случая е компетентният съд по местна подсъдност, решава да постанови мярка за процесуална принуда - задържане под стража за всички жалбоподатели. На първо място приема, че са налице достатъчно доказателства и по-точно свидетелски показания, въз основа на които може да се подозира, че жалбоподателите са извършили престъпленията, в които са обвинени. На следващо място предвид

събраните сведения по делото и по-специално естеството и сериозността на въпросните престъпления, професията на полицаи на трима от жалбоподателите, на контактите, осъществени между четвъртия жалбоподател и някои престъпници, както и на факта, че част от свидетелите изцяло променят показанията си в хода на разследването, съдът установява наличието на опасност от извършването на нови престъпления, които да възпрепятстват хода на разследването.

7. На 26 ноември 2009 г. Апелативен съд Пловдив потвърждава решението на окръжния съд със същите мотиви.

8. През м. януари 2010 г. четиримата жалбоподатели подават молби за освобождение чрез Софийска градска прокуратура. Третият жалбоподател подава молбата си на 11 януари 2010 г., което се удостоверява с печата на Софийска градска прокуратура, положен на тази дата върху молбата му. Молбите на първия и втория жалбоподател, копия на които са предоставени на Съда от техния адвокат, са с дата 11 януари 2010 г., но върху тях не е поставен печат на Софийска градска прокуратура. Копието на молбата на четвъртия жалбоподател, което е представено пред Съда, няма дата и не носи печат на Софийска градска прокуратура. Адвокатката на този жалбоподател твърди, че молбата му е подадена на 28 януари 2010 г.

9. На 28 януари 2010 г. четирите молби за освобождаване са заведени в секретариата на Окръжен съд Стара Загора. Разглеждането им е включено в графика на съда на 1 февруари 2010 г.

10. На 1 февруари 2010 г. Окръжен съд - Стара Загора отхвърля молбите на четиримата жалбоподатели. Въз основа на всички събрани на този етап от разследването доказателства и по-специално на показанията на множество разпитани свидетели, съдът е заключава, че продължават да са налице основателни съмнения по отношение на жалбоподателите. Той счита и че опасността от рецидивизъм не е изчезнала с мотива, че обвинението в участие в организирана престъпна група е особено тежко, че четвъртият жалбоподател има контакти с престъпници и че е близък с останалите трима жалбоподатели. Съдът допълва, че фактът, че обвиняемите имат чисто съдебно минало и че всеки от тях има постоянно местоживее не са обстоятелства, които могат да поставят под съмнение заключението му.

11. На 9 февруари 2010 г. Апелативен съд - Пловдив отхвърля жалбата на жалбоподателите срещу постановеното на 1 февруари 2010 г. от Окръжен съд Стара Загора решение, като се позовава на същите мотиви.

12. През март 2010 г. четиримата жалбоподатели подават нови молби за освобождаване чрез Софийска градска прокуратура. Вторият жалбоподател депозира молбата си на 18 март 2010 г., което се доказва с положения върху нея на същата дата печат на Софийска градска

прокуратура. Молбите на първия и на четвъртия жалбоподатели, чиито копия са представени на Съда от техните адвокати и от правителството, са с дата 18 март 2010 г., но върху тях не е поставен печат на Софийска градска прокуратура. Молбата на третия жалбоподател, чието копие е представено от неговия адвокат и от правителството, е подадена на 25 март 2010 г., което се доказва от положения върху нея печат на прокуратурата.

13. На 6 април 2010 г. четирите молби за освобождаване са получени в секретариата на Окръжен съд Стара Загора. Разглеждането им е включено в графика на съда за 9 април 2010 г. На тази дата окръжният съд отлага разглеждането им за 12 април 2010 г. поради отсъствието на адвоката на втория жалбоподател.

14. С решение от 12 април 2010 г. Окръжен съд - Стара Загора отхвърля молбите на жалбоподателите. Съдът счита, че доказателствата по делото, а именно свидетелските показания и писмените доказателства са достатъчни, за да се докаже, че съществуват основателни съмнения срещу четиримата жалбоподатели. Той счита още, че е необходимо същите да бъдат възпрепятствани да извършат други престъпления, свързани със събирането на доказателства в рамките на разследването, и решава да ограничи правото на жалбоподателите да подават нови молби за освобождаване за период от два месеца, но не посочва конкретни мотиви за това ограничение.

15. На 20 април 2010 г. Апелативен съд – Пловдив разглежда и отхвърля подадената от жалбоподателите жалба срещу решението от 12 април 2010 г. със следните мотиви:

„След като разгледа молбите за освобождаване, изслуша страните и се запозна с доказателствата по делото, съдът постанови следното. Апелативен съд - Пловдив вече се е произнесъл относно молбите за освобождаване на заподозрените със същите мотиви. По случая са посочени същите аргументи, както и няколко нови. Настоящият състав на апелативния съд счита, че молбите са неоснователни и следва да бъдат отхвърлени.

Твърди се, че по време на разследването не са открити доказателства за наличието на опасност от повторното извършване на престъпление. И в действителност, подобни доказателства не са открити, но не може да се пренебрегва фактът, че повдигнатите в случая обвинения във връзка с извършване на престъпления, свързани с изнудване и лишаване от свобода. Извършването на тези престъпления не позволява категорично да се отхвърли възможността същите тези лица да извършат престъпления, свързани с установяването на факти или извършването на деяния, с елемент на принуда. Това е основният аргумент, въз основа на който съдът потвърждава оспорваното решение.

Относно останалите аргументи, продължителността на разследването не е обстоятелство, което само по себе си може да доведе до промяна на наложената от съда мярка за неотклонение на жалбоподателите. Подобен аргумент би могъл да бъде приет, ако въпросната продължителност е значително по-дълга. Съдът счита, че продължителността на разследването се обяснява със сложността на

настоящото наказателно дело. Аргументът на адвокатите на жалбоподателите, според който разследващите органи не работят активно в рамките на наказателното дело, също е необоснован. Най-убедителното обстоятелство, а именно наличието на истинска опасност от извършването на същите престъпления като тези, в които жалбоподателите са обвинени, не може да се подценява.“

16. На 20 юли 2010 г. Окръжен съд - Пловдив отхвърля последващите молби за освобождаване на жалбоподателите. Съдът счита, че са налице достатъчно доказателства, като например свидетелски показания, въз основа на които жалбоподателите основателно могат да бъдат заподозрени в извършването на въпросните престъпления. Той счита че е налице и опасност от бягство, именно заради начина, по който са извършени престъпленията, за които жалбоподателите са разследвани. Уточнява, че задържането им не е достигнало предвидената по закон максимална продължителност.

17. На 27 юли 2010 г. Апелативен съд - Пловдив отхвърля жалбата на жалбоподателите срещу решението на Окръжен съд - Пловдив. След като установява, че предварителното разследване е приключило, и като се позовава на чл. 65 от Наказателно-процесуалния кодекс, Апелативният съд счита, че не е необходимо да се произнеса нито относно наличието на основателни съмнения срещу жалбоподателите, нито относно евентуалната опасност от укриване или от извършване на ново престъпление. Апелативният съд подчертава следва единствено да разгледа законосъобразността на продължаващото задържане на жалбоподателите. Съдът приема, че общият интерес да бъдат задържани надделява над личния им интерес, като се има предвид сериозността на престъпленията, за чието извършване са заподозрени, както и професията на трима от жалбоподателите.

18. На 16 ноември 2010 г. третият жалбоподател е освободен съгласно съдебно решение, постановено предходния ден.

19. На 17 ноември 2010 г. първият, вторият и четвъртият жалбоподатели също са освободени от прокурора заради изтичането на максималния допустим по закон срок за предварително задържане.

20. След това делото е разгледано от съдилищата. След няколко връщания на делото на прокуратурата за допълнително разследване, на 8 август 2014 г., след като установява, че прокуратурата все още не е изготвила нов обвинителен акт срещу жалбоподателите, Специализираният наказателен съд прекратява наказателното производство срещу тях.

II. ДЕЙСТВИЯ ЗА ОБЕЗЩЕТЯВАНЕ, ПРЕДПРИЕТИ ОТ ЖАЛБОПОДАТЕЛИТЕ СЛЕД ПРЕКРАТЯВАНЕТО НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО

A. Кореспонденцията на Съда с представителите на жалбоподателите по този въпрос

21. С писмо от 10 юни 2010 г. секретариатът на Съда информира жалбоподателите, че жалбата им е получена и входирана. Напомнено им е, че са длъжни и по собствена инициатива да уведомяват Съда за всяко важно ново развитие по делото и да го информират за всяко друго релевантно решение на националните съдилища.

22. В становището си относно допустимостта и основателността на жалбата от 5 юни 2018 г., представителят на първите трима жалбоподателите, г-н Екимджиев, не споменава за предявените от тях искове за обезщетения за вреди и присъдените на първа инстанция или след приключване на тези съдебни производства суми (вж. параграфи 27-29 по-долу).

23. В становището си относно допустимостта и основателността на жалбата от 29 октомври 2018 г., представителката на четвъртия жалбоподател, г-жа Недева, информира Съда, че с помощта на друг адвокат клиентът ѝ е завел иск за обезщетение за вреди по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Тя обяснява, че получава тази информация след като се запознава със становището на правителството от 20 септември 2018 г. и докато подготвя писменото си становище по делото от името на този жалбоподател. Тя предоставя копия от съответните решения на националните съдилища. На 23 януари 2020 г. г-жа Недева предоставя допълнителна информация по този въпрос.

24. След получаването на тази информация, с писмо от 13 януари 2020 г., посоченият за докладчик съдия приканва процесуалния представител на първите трима жалбоподатели съгласно правило 49, чл. 3а от Правилника на Съда, да го информира дали клиентите му също са подали подобни искове.

25. На 27 януари 2020 г., в отговор на това изрично искане, представителят на другите трима жалбоподатели посочва, че те също са предявили искове съгласно същия закон и информира Съда за изхода на тези производства. Той не обяснява защо тази информация не е предоставена на Съда по-рано.

26. Получената по този начин информация е изложена по-долу (вж. параграфи 27-29 по-долу).

27. Правителството е поканено от Съда да представи евентуални последни коментари най-късно в срок до 19 декември 2018 г.

Получената от жалбоподателите информация след тази дата е предоставена на правителството само за информация.

Б. Производства пред националните съдилища, заведени от четиримата жалбоподатели

28. На различни дати между януари 2015 г. и декември 2016 г. четиримата жалбоподатели поотделно завеждат съдебни дела по чл. 2, ал. 1, т. 3 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди срещу прокуратурата. Те претендират изплащането на различни суми за неимуществени и имуществени вреди, които твърдят, че понасят по време на образуваното срещу тях наказателно производство, което считат за незаконосъобразно.

29. Производствата завършват с четири решения на Върховния касационен съд, постановени съответно на 10 февруари 2016 г., 24 юни 2016 г., 16 юни 2018 г. и 20 декември 2018 г. Исковете на четиримата жалбоподатели са уважени от съдилищата, които присъждат на всеки един от първите трима жалбоподатели обезщетение в размер на 60 000 лева (еквивалентът на 30 677.51 евро), а на четвъртия жалбоподател – 20 000 лева (еквивалентът на 10 225.83 евро) за претърпени неимуществени вреди.

30. Съдилищата установяват, че наказателните производства срещу жалбоподателите са прекратени, което им дава право на обезщетения за понесени вреди по смисъла на чл. 2, ал.1, т. 3 от закона. За да определят размера на обезщетенията за всеки един от жалбоподателите, съдилищата отбелязват, че заинтересованите лица са обвинени в тежки престъпления, че продължителността на разследването е прекомерна, че са били задържани за дълъг период от време, а именно една година, и че властите са оповестили публично съдебните производства. По-конкретно относно задържането на четвъртия жалбоподател, Върховният касационен съд изрично отбелязва в решението си от 20 декември 2018 г., че налагането за толкова дълъг период от време на мярката, с най-ограничително действие от всички възможни мерки за процесуална принуда и изразяваща се в лишаване от свобода причинило страдание с висок интензитет на този жалбоподател. В решенията си компетентните съдилища отбелязват и че първите трима жалбоподатели са полицаи, което допълнително утежнява вредните последици върху тяхната репутация от незаконосъобразните наказателни дела, както и че те също така са били обект на дисциплинарни мерки поради въпросното наказателно преследване. Съдилищата считат, че последните три факта обясняват разликата в размера на обезщетенията, присъдени на първите трима жалбоподатели и на четвъртия жалбоподател.

ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

I. ПРЕДВАРИТЕЛНО ЗАДЪРЖАНЕ ПО ВРЕМЕ НА ДОСЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО

31. Чл. 63, ал. 1 на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) предвижда възможността за предварително задържане на обвиняемия, когато съществува обоснован предположение, че е извършил престъпление и съществува реален риск да се укрие или да извърши престъпление. Предварителното задържане се постановява от първоинстанционния съд след провеждане на открито съдебно заседание с участие на прокурора, на обвиняемия и на неговия адвокат (чл. 64, ал. 1 и ал. 3 от НПК).

32. Задържаното под стража лице може във всеки един момент да поиска изменение на мярката за неотклонение чрез прокурора, който незабавно изпраща делото в първоинстанционния съд (чл. 65, ал. 1 и ал. 2 от НПК). Съдът разглежда всички обстоятелства, свързани със законността на задържането (ал. 4 от същия член). Ако съдът отхвърли искането, той може да определи максимален срок от два месеца, в който ново искане на същите лица е недопустимо (ал. 6 на същия член). Тази забрана не съставлява пречка задържаният да поиска да бъде освободен по медицински причини (*нак там*). Решението на първоинстанционния съд може да се обжалва пред по-горния съд, който разглежда делото в открито съдебно заседание с участие на всички страни (ал. 7 и ал. 8 на същия член).

33. Съгласно чл. 63, ал. 4 от НПК, в редакцията си към момента на събитията, предварителното задържане по време на съдебното следствие не може да продължи повече от една година, ако обвинението е разследван за престъпления, които се наказват с лишаване от свобода за срок най-малко пет години. След изтичането на този срок прокурорът трябва незабавно да освободи обвиняемия (ал. 5 на същия член).

II. ПРЕДВАРИТЕЛНО ЗАДЪРЖАНЕ ПО ВРЕМЕ НА СЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО

34. В края на съдебното следствие, при необходимост прокурорът съставя обвинителния акт (чл. 246, ал. 1 от НПК) и го изпраща на компетентния съд. На този етап от производството обвиняемият има право във всеки един момент да подаде молба за освобождаването си. Релевантната в случая част на чл. 270 от НПК, в редакцията си към момента на събитията, гласи следното:

„(1) Въпросът за изменение на мярката за неотклонение може да се поставя по всяко време на съдебното производство. Ново искане по мярката за неотклонение в съответната инстанция може да се прави при промяна на обстоятелствата.

(2) Съдът се произнася с определение в открито заседание, но без да разглежда въпроса за наличието на основателни съмнения за извършването на въпросното престъпление.“

III. ЗАКОН ЗА ОТГОВОРНОСТТА НА ДЪРЖАВАТА И ОБЩИНИТЕ ЗА ВРЕДИ

35. Чл. 2 на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди разрешава на предварително задържаните лица да получат в някои случаи, като например при отмяна на мярката за неотклонение, оправдаването на лицето или ако образуваното срещу него наказателно производство бъде прекратено, да бъдат обезщетени за нанесените им вреди от незаконосъобразното им задържане. Въпросната законова разпоредба, нейните последващи промени и съдебната практика на националните съдилища относно приложението ѝ са обобщени в следните решения на Съда: *Бочев срещу България* (жалба № 73481/01, параграфи 37-39, 13 ноември 2008 г.), *Дело Канджов срещу България* (жалба № 68294/01, параграфи 36-39, 6 ноември 2008 г.), *Тони Костадинов срещу България* (жалба № 37124/10, параграфи 48-50, 27 януари 2015 г.) и *Колев срещу България* (реш.), жалба № 69591/14, параграфи 12-20, 30 май 2017 г.).

ПРАВОТО

I. ПО ДОПУСТИМОСТТА НА ЖАЛБАТА

A. Аргументите на страните

36. В становището си от 16 април 2018 г. правителството повдига възражение за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. Като се позовава на решението *Стайков срещу България* (жалба № 49438/99, параграфи 108-110, 12 октомври 2006 г.), то твърди, че жалбоподателите не подават молба за обезщетение по чл. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди след прекратяването на наказателните производства срещу тях, което според него е ефективно и достъпно вътрешноправно средство за защита за обезщетяване на твърдените нарушения на чл. 5, ал. 3, ал. 4 и ал. 5 от Конвенцията.

37. В становището си от 19 декември 2018 г. правителството повдига и възражение относно допустимостта на оплакванията на четвъртия жалбоподател. Като се позовава на аргумента, че този жалбоподател не информира в срок Съда, че е подал молба по смисъла на Закона за

отговорността на държавата и общините за вреди пред националните съдилища, правителството приема, че този жалбоподател умишлено се опитва да заблуди Съда и по този начин е налице злоупотреба с правото си на индивидуална жалба.

38. Жалбоподателите оспорват твърденията на правителството. Те твърдят, че предложеното средство за защита не е достатъчно ефективно, за да обезщети твърдените нарушения на чл. 5, ал. 3 и ал. 4 от Конвенцията. Те посочват, че съгласно постоянната съдебна практика на българските съдилища относно приложението на чл. 2, ал. 1, т. 3 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди прекратяването на наказателното производство прави незаконосъобразни *a posteriori* всички мерки, предприети срещу обвиняемия по време на наказателното преследване, включително и предварителното му задържане. Те подчертават, че това само по себе си е достатъчно, за да бъде присъдено обезщетение, което да покрие и вредите, понесени в резултат на задържането, но и че този подход на националните съдилища не позволява да се разглеждат въпросите, свързани със защитата на правата на обвиняемия, гарантирани по смисъла на чл. 5 от Конвенцията. Освен това според жалбоподателите, съдилищата присъждат обща сума, което не позволява да се определи точния размер на обезщетението, отсъдено за понесените щети заради незаконното задържане.

39. Жалбоподателите твърдят, че присъдените обезщетения след края на заведените от тях граждански дела пред националните съдилища, нямат отражение върху допустимостта на жалбите им от гледна точка на чл. 5 от Конвенцията.

Б. Преценката на Съда

1. Относно това дали в случая е налице злоупотреба с правото на индивидуална жалба

40. Съдът се произнася първо относно това дали жалбоподателите са злоупотребили с правото си на индивидуална жалба.

41. Правителството изрично повдига такова възражение за недопустимост единствено по отношение на четвъртия жалбоподател (вж. параграф 36 по-горе). В това отношение Съдът отбелязва, че информацията, според която останалите трима жалбоподатели завеждат дела за обезщетение и ги печелят, достига до Съда и до правителството след края на писмената фаза (вж. параграфи 24 и 26 по-горе). И все пак, не е необходимо да се разглежда въпроса дали правителството е могло да повдигне възражение за злоупотреба с правото на жалба въз основа на тази нова информация след края на писмената фаза, тъй като, при всички случаи, Съдът напомня, че това е въпрос, който той може да повдигне и разгледа по собствена инициатива (вж. например *Hadrabová et autres c. République tchèque* (déc.), № 42165/02 et № 466/03, 25 септември 2007 г.; *Drijfhout c. Pays-Bas* (déc.), № 51721/09, §§ 20-30, 22 февруари 2011 г.; *Pejović c. Monténégro* (déc.), № 22668/08, §§ 28-33, 29 септември 2015 г.). Следователно Съдът счита, че е необходимо да се произнесе и относно дали другите трима жалбоподатели са злоупотребили с правото си на индивидуална жалба.

42. Съдът припомня, че съгласно чл. 35, ал. 3а от Конвенцията, жалба може да бъде обявена за неоснователна именно ако същата умишлено е основана на неверни факти (вж. *Gross c. Suisse* [GC], № 67810/10, § 28, CEDH 2014 г.). Всяка непълна и следователно подвеждаща информация също може да се приравни на злоупотреба с правото на индивидуална жалба, особено когато се отнася до същността на делото и когато жалбоподателят не обяснява достатъчно ясно защо не предоставя съответната информация (вж. *Kérétchachvili c. Géorgie* (déc.), № 5667/02, 2 май 2006 г.; *Predescu c. Roumanie*, № 21447/03, §§ 25-26, 2 декември 2008 г., и *Jakob's Center D.O.O. c. Slovénie* (déc.), № 17544/07, 16 септември 2014 г.). Същото се отнася и когато ново и важно развитие настъпи в хода на съдебното производство в Страсбург и въпреки изричното си задължение съгласно правило 47, ал. 7 (предишно правило 47, ал. 6) от Правилника, жалбоподателят не информира Съда, с което го възпрепятства да се произнесе по делото при пълно познаване на фактите (вж. *Gross*, цитирано по-горе, §§ 29-37 ; *Vasilevskiy c. Lettonie* (déc.), № 73485/01, 10 януари 2012 г.; *Frisoli et autres c. Italie* (déc.), № 33172/05, 16 декември 2014 г.; *Sindicatul Liber Solectron c. Roumanie* (déc.), № 27921/07, 20 януари 2015 г.). Дори и в такива случаи обаче, намерението на заинтересованото лице да заблуди Съда винаги трябва да бъде установено с достатъчна степен на сигурност (вж. *Gross*, цитирано по-горе, § 28).

43. Като разглежда фактите по делото, Съдът установява, че първите трима жалбоподатели предявяват иски за обезщетение срещу прокуратурата. Същите са разгледани от съдилищата съответно през 2016 г. и 2018 г. и на всеки един от тях се присъжда по 60 000 лева (еквивалентът на 30 677.51 евро) за понесените вреди от образуваните

срещу тях наказателни производства и поради продължителното им задържане през това време (вж. параграфи 27-29 по-горе).

44. Трябва да се отбележи, че в случая става въпрос за съществена и значима за разглеждането на настоящото дело информация, която жалбоподателите не разкриват спонтанно на Съда въпреки факта, че още през 2010 г. са информирани за наличието на това свое задължение (вж. параграф 20 по-горе).

45. Съдът отбелязва още, че в становищата си, изпратени в отговор на становището на правителството, тези трима жалбоподатели оспорват тезата му, според която подаването на подобен иск за обезщетение е вътрешноправно средство за защита, което трябва да бъде изчерпано, като в същото време не разкриват, че вече са били предявили такива иски (вж. параграфи 35 и 37 по-горе). Още повече, същите трима жалбоподатели не предоставят обяснение за този пропуск (вж. параграф 24 *в края* по-горе).

46. Тези елементи са достатъчни за Съда, за да заключи, че първите трима жалбоподатели напълно съзнателно се опитват да заблудят Съда като не представят всички факти по делото си, което би могло да възпрепятства Съда да се произнесе относно допустимостта и основателността му при пълното им познаване. Съдът счита, че тримата жалбоподатели извършват явна и характерна злоупотреба с правото си на жалба, като показват поведение в противоречие с предназначението на правото на индивидуална жалба, така както е предвидено в разпоредбите на чл. 34 и 35 от Конвенцията.

47. Следователно жалбата на първите трима жалбоподатели се отхвърля, тъй като представлява явна злоупотреба съгласно чл. 35, ал. 3 и ал. 4 от Конвенцията.

48. Относно четвъртия жалбоподател, г-н Боюклиев, в становището си по допустимостта и основателността на делото от 29 октомври 2018 г., като действа по собствена инициатива и с помощта на адвокатката си, информира Съда, че е предявил иск за обезщетение срещу прокуратурата. Той изпраща копия на съдебните решения, постановени от националните съдилища и предоставя допълнителна информация по този въпрос (вж. параграф 22 по-горе).

49. Вярно е, че съдебното производство за обезщетение вече е било започнало и че четвъртият жалбоподател не информира за това Съда веднага след началото на разглеждането му от националния съд. Въпреки това като се имат предвид обстоятелствата по случая и процесуалните действия на този жалбоподател, Съдът счита, че не е установено, че е налице съзнателен опит за укриване на информация относно същността на делото. Ето защо четвъртият жалбоподател не е злоупотребил с правото си на индивидуална жалба.

50. Следователно възражението за недопустимост, повдигнато от правителството по отношение на четвъртия жалбоподател се отхвърля

2. *Относно качеството на „жертва“ на четвъртия жалбоподател*

51. Съдът отбелязва, че след прекратяването на образуваното срещу него наказателно производство четвъртият жалбоподател подава иск за обезщетение срещу прокуратурата и му се присъжда определена сума за понесените щети (вж. параграфи 27-29 по-горе). Следователно се поставя въпроса дали заинтересованото лице може все още да твърди, че е „жертва“ по смисъла на чл. 34 за твърдените нарушения на чл. 5 от Конвенцията.

52. Съдът припомня, че въпросът за статута на „жертва“ по смисъла на чл. 34 от Конвенцията е в рамките на собствената му компетенция и може служебно да бъде разгледан от самия него и във всеки един момент на делото (вж. *Buzadji c. République de Moldova* [ГС], № 23755/07, § 70, 5 юли 2016 г., и *Satakunnan Markkinapörssi Oy et Satamedia Oy c. Finlande* [ГС], № 931/13, § 93, 27 юни 2017 г.).

53. По принцип дадено решение или мярка в полза на жалбоподателя са достатъчни, за да бъде отнет статута на „жертва“ по смисъла на чл. 34 от Конвенцията, само ако националните власти признаят, изрично или по същество и след това отстранят нарушението на Конвенцията (вж. *Scordino c. Italie (n° 1)* [ГС], № 36813/97, § 180, CEDH 2006-V). Освен това, осигуреното обезщетение трябва да е адекватно и достатъчно. То зависи от всички обстоятелства по случая, като се вземе предвид по-специално естеството на разглежданото нарушение на Конвенцията (вж. *Gäfgen c. Allemagne* [ГС], № 22978/05, § 116, CEDH 2010).

54. В случая жалбоподателят се позовава на правото си на обезщетение по смисъла на чл. 2, ал. 1, т. 3 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди въз основа на прекратяването на образуваните срещу него наказателни производства. Съгласно установената национална съдебна практика обаче, в тази хипотеза, в резултат на прекратяването на наказателните производства предварителното задържане се оказва неправомерно и поражда право на обезщетение (вж. *Колев*, цитирано по-горе решение, § 13). Съдът отбелязва и че Върховният касационен съд придава особено голямо значение на прекалено голямата продължителност на предварителното задържане на този жалбоподател и отсъжда в негова полза при процедурата за обезщетение и при определянето на точния размер на обезщетението, което да му бъде присъдено (вж. параграф 29 по-горе). Макар че мотивите на касационната инстанция биха могли да бъдат поточни, като се имат предвид специфичните обстоятелства в случая, Съдът приема, че Върховният касационен съд е признал по същество прекомерната продължителност на задържането на четвъртия жалбоподател по смисъла на чл. 5 § 3 от Конвенцията (вж., *наред с други, Staikov*, цитирано по-горе, § 90). В това отношение Съдът счита,

че трябва да се направи разлика между настоящото дело и делата *Labita c. Italie* ([ГЧ], № 26772/95, § 143, CEDH 200-IV) и *Lyubushkin c. Russie* (№ 6277/06, §§ 49-52, 22 октомври 2015 г.), при които въз основа на признатите от съдилищата доказателства в рамките на националните дела за обезщетение не се стига до имплицитното признаване, че периодът на задържане е бил прекомерно дълъг.

55. Относно естеството на присъденото обезщетение, Съдът отбелязва, че жалбоподателят получава парично обезщетение. Като се има предвид фактът, че не е осъден и че е освободен преди да подаде иска си за обезщетение (вж. параграфи 18 и 19 по-горе), Съдът счита, че този вид обезщетение съответства на понесените неимуществени вреди, претърпени с оглед на продължителността на предварителното задържане. Съдът установява и че присъдената на жалбоподателя сума от страна на българските съдилища (вж. параграф 29 по-горе) е съпоставима и дори по-висока от сумите, които самият той е присъждал в случаи с установени нарушения на чл. 5, ал. 3 от Конвенцията (вж. и *Стоян Димитров срещу България*, № 36275/02, § 105, 22 октомври 2009 г., *Колеви срещу България*, № 1108/02, § 220, 5 ноември 2009 г., *Петьо Петков срещу България*, № 32130/03, § 117, 7 януари 2010 г., и *Филипов срещу България*, № 40495/04, § 49, 10 юни 2010 г.). Следователно понесените от жалбоподателя вреди вследствие на продължителното задържане, са обезщетени по адекватен начин.

56. С оглед на тези обстоятелства Съдът счита, че четвъртият жалбоподател е изгубил статута си на „жертва“ за твърдяното нарушение на чл. 5 § 3 от Конвенцията относно продължителността на задържането му, след като получава парично обезщетение съгласно чл. 2, ал. 1, т. 3 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Следователно това оплакване е несъвместимо с *приложното поле* на разпоредбите на Конвенцията по чл. 35 § 3 а) и трябва да бъде отхвърлено съгласно чл. 35, ал. 4.

57. Съдът отбелязва още, че въз основа на тази констатация свързаното оплакване по чл. 5 § 5 от Конвенцията, се счита за недопустимо поради явна липса на основание. С оглед на това се обявява за недопустимо съгласно чл. 35§§ 3 а) и 4 от Конвенцията.

58. За сметка на това, Съдът установява, че останалите оплаквания на този жалбоподател по чл. 5 §§ 4 и 5 от Конвенцията, именно относно липсата на ефективен съдебен контрол върху законността и необходимостта от задържането му, твърдяната липса на навременност на разглеждането на молбите му за освобождаване, забраната от 12 април 2010 г. да подава нови молби за период от два месеца и твърдяната липса на възможност за получаване на обезщетение в националното законодателство не са разгледани, нито по косвен, нито по директен начин, в решенията на националните съдилища (вж. параграфи 27-29 по-горе). Следователно Съдът счита, че жалбоподателят не е изгубил

статута си на „жертва“ относно оплакванията по чл. 5 §§ 4 и 5 от Конвенцията.

3. *Относно изчерпването на вътрешноправните средства за защита*

59. Правителството повдига възражение за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита като твърди, че предявяването на иск съгласно чл. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди би позволило на жалбоподателя да получи обезщетение за твърдените нарушения на гарантираните му права от чл. 5 § 4 от Конвенцията.

60. В това отношение Съдът припомня, че по правило изчерпването на вътрешноправните средства за защита се оценява към датата на депозиране на жалбата пред него (вж. *Baumann c. France*, № 33592/96, § 47, CEDH 2001-V (откъси)). Настоящата жалба е внесена на 8 май 2010 г. Към този момент четвъртият жалбоподател е задържан, всички съдилища, които разглеждат молбите му за освобождаване, преценяват, че удължаването на периода на неговото задържане е законосъобразно и оправдано, и че заведеното срещу него наказателно производство е висящо и се провежда съдебно следствие (вж. параграфи 5-14 по-горе).

61. Съдът подчертава, че при други подобни дела срещу България, той е успял да установи, че иск за обезщетение за причинени вреди, с правно основание чл. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, в предишната му редакция в сила към момента на събитията, не дава шанс за успех при описаните по-горе обстоятелства. По-конкретно чл. 2, т. 1 от горепосочения закон (понастоящем чл. 2, ал. 1, т. 1) изисква предварителното признаване на незаконността на задържането от съдилищата, натоварени с разглеждането на молбите за освобождаване на заинтересованите лица, и разпоредбата на чл. 2, ал. 2 от същия закон (понастоящем чл. 2, ал. 1, т. 3) предвижда присъждането на компенсация за незаконно задържане в случай на оправдателна присъда за обвиняемия или прекратяване на образуваното срещу него наказателно производство (вж. и *Данов срещу България*, № 56796/00, § 50, 26 октомври 2006 г.; *Бочев*, цитирано по-горе, §§ 37, 38 и 77; *Светослав Христов срещу България*, № 36794/03, §§ 62 и 63, 13 януари 2011 г.; *Тони Костадинов*, цитирано по-горе, §§ 66). Като се има предвид тази съдебна практика и специфичните обстоятелства в случая, Съдът счита, че предявяването на иска за обезщетение по чл. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, в предишната му редакция, не представлява ефективно вътрешноправно средство за защита към 8 май 2010 г. и че по това време четвъртият жалбоподател не е трябвало предварително да се възползва от него като е подал жалбата.

4. Действително този жалбоподател подава иска си за обезщетение след прекратяването на наказателното производство срещу него и така получава обезщетение за понесени вреди заради продължителността на задържането си. Съдът взема предвид този иск, когато заключава, че жалбоподателят е изгубил статута си на жертва от гледна точка на оплакването по чл. 5 § 3 от Конвенцията. Въпреки това, тази констатация не поставя под съмнение допустимостта на оплакванията на четвъртия жалбоподател по чл. 5 § 4 от Конвенцията, които не се били предмет на разглеждане от националните съдилища в рамките на това производство (вж. параграф 57 по-горе).

63. Съдът не пропуска и факта, че след законодателната реформа през 2012 г. чл. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, и по-точно в неговата ал. 1, т. 2, се предвижда възможността правните субекти да се позовават директно на чл. 5 § 4 от Конвенцията в рамките на заведен иск за обезщетение срещу държавата. В две скорошни решения (вж. *Колев срещу България* (реш.), № 69591/14, 30 май 2017 г. и *Цонев срещу България* (реш.), № 9662/13, 30 май 2017 г.), Съдът приема, че жалбоподателите е трябвало да изчерпят това вътрешноправно средство, което вече е било на разположение преди подаването на съответните жалби. Трябва да се отбележи, че положението на четвъртия жалбоподател в настоящото дело е различно и е идентично с това на жалбоподателя в решението *Тони Костадинов* (цитирано по-горе, § 70). Това ново вътрешноправно средство е било въведено в националното право две години след края на задържането на жалбоподателя и законът не предвижда приложението му с обратна сила. Следователно въвеждането на новото вътрешноправно средство в националното законодателство не оказва влияние върху допустимостта на оплакванията, които жалбоподателят прави по чл. 5 § 4 от Конвенцията.

64. С оглед на тези съображения Съдът отхвърля възражението за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, повдигнато от правителството по отношение на оплакванията по чл. 5 § 4 от Конвенцията на четвъртия жалбоподател.

4. Относно спазването на останалите условия за допустимост

65. След като установява, че формулираните от четвъртия жалбоподател оплаквания по чл. 5 § 4 от Конвенцията, във връзка с чл. 5 § 5, не са явно необосновани по смисъла на чл. 35 от Конвенцията или недопустими на друго основание, Съдът ги обявява за допустими.

II. ТВЪРДЕНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 5 § 4 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

66. Четвъртият жалбоподател се оплаква от липсата на ефективен съдебен контрол от страна на националните съдилища относно

законността и необходимостта от задържането му, от несвоевременното разглеждане на молбите му за освобождаване, подадени през м. януари и през м. март 2010 г. и от забраната, наложена му от съда на 12 април 2010 г., да подава нови молби за освобождаване за срок от два месеца. Той се позовава на чл. 5 § 4 от Конвенцията, който гласи следното:

“Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице.”

А. Относно ефективността на упражнения от страна на националните съдилища контрол върху законосъобразността на задържането

1. Аргументите на страните

67. Жалбоподателят твърди, че националните съдилища не разглеждат всички приложими обстоятелства, за да продължат задържането му под стража, че отхвърлят молбите му за освобождаване без да обосноват решенията си с валидни и достатъчни мотиви, а ги обосновават преди всичко с тежестта на престъпленията, в които е обвинен.

68. Правителството оспорва тезата на жалбоподателя, твърдейки, че всяка една от молбите му за освобождаване е била надлежно разгледана от съответните съдебни инстанции. Правителството поддържа, че в своите решения съдилищата са разгледали всички аргументи на жалбоподателя, както и че при вземане на решение за продължаване на задържането на жалбоподателя са постигнат точния баланс между интересите на обществото и правото на жалбоподателя на свобода, гарантирано му от чл. 5 от Конвенцията.

2. Преценката на Съда

69. Съдът припомня, че съгласно чл. 5 § 4 от Конвенцията, всяко арестувано или задържано лице има право да поиска от съдията да прецени дали се спазват процедурните и материалните изисквания, необходими за „законосъобразността“ по смисъла на чл. 5 § 1 от Конвенцията, на мярката лишаване от свобода (*Khlaifia et autres c. Italie* [ГС], № 16483/12, § 128, 15 декември 2016 г.). Колкото до същността на средството за защита, предвидено в чл. 5 § 4, компетентният съд трябва да провери едновременно спазването на процедурните правила на националното законодателство, и наличието на основателно съмнение, мотивирали ареста, както и законността на преследваната от него цел, а след това и на тази на задържането (вж. *Brogan et autres c. Royaume-Uni*, 29 ноември 1988 г., § 65, серия А № 145-В). Чл. 5 § 4 от Конвенцията не

задължава съдията, който трябва да се произнесе по жалба срещу задържане, да разгледа всеки един от представените от задържаното лице аргументи. И все пак, съдията не може да счита за несъотнесими или да не взема предвид конкретни факти, посочени от задържаното лице, които могат да породят съмнения относно наличието на задължителни условия, по смисъла на Конвенцията, за „законосъобразността“ на мярката за неотклонение (вж. *Илийков срещу България*, № 33977/96, § 94, 26 юли 2001 г.).

70. След като разглежда фактите по делото Съдът отбелязва, че по време на веденото срещу жалбоподателя разследване, законосъобразността и необходимостта от налагането на мярка за неотклонение и задържането под стража на заинтересованото лице са потвърдени четири пъти от съдилищата, които постановяват общо осем решения по този въпрос (вж. параграфи 5-16 по-горе). Той отбелязва още, че макар и повечето от тези решения да съдържат аргументи относно наличието на основателни причини жалбоподателят да бъде подозрян в извършването на престъпленията, за които е обвинен, в постановените от Апелативния съд на 20 април и на 27 юли 2010 г. решения този въпрос не е засегнат (вж. параграфи 14 и 16 по-горе). Наличието на подобни подозрения е условие *sine qua non* за законосъобразността на продължаването на задържането (вж. *Merabishvili c. Géorgie* [ГС], № 72508/13, § 222, 28 ноември 2017 г.). Съдът вече е установил в рамките на други подобни дела срещу България, че липсата на мотиви в това отношение води до ограничаване обхвата на осъществявания от съдилищата контрол върху законността на мерките за предварително задържане и намаляването на ефективността на средствата за защита на задържаните лица съгласно чл. 5 §4 от Конвенцията (вж. и *Илийков*, цитирано по-горе, §§ 94-100, и *Стоян Димитров срещу България*, № 36275/02, §§ 86-90, 22 октомври 2009 г.). Съдът не вижда причина да стига до различно заключение в конкретния случай.

71. Тези аргументи са достатъчни за Съда, за да заключи, че е налице нарушение на чл. 5 § 4 от Конвенцията в тази ѝ част.

Б. Относно навременното разглеждане на молбите за освобождаване на жалбоподателя

1. Аргументите на страните

72. Жалбоподателят се оплаква, че подадените от него молби за освобождаване през м. януари и през м. март 2010 г. са разгледани със закъснение. Той набляга на факта, че молбата му от 28 януари 2010 г. е разгледана от компетентния съд на 1 февруари 2010 г., а молбата му от 18 март 2010 г. е предадена на компетентния съд на 6 април 2010 г. и е разгледана на 12 април 2010 г. Той твърди, че тези срокове са

несъвместими с изискването за разглеждане „в кратък срок“, посочено в чл. 5 § 4 от Конвенцията.

73. Правителството оспорва тезата на жалбоподателя и счита, че молбите му са разгледани „в кратък срок“. Посочва, че всеки път, когато жалбоподателят подава молба за освобождаване, разследващите власти е трябвало да изпращат всички материали по делото на съдилищата, което изисква известно време. Освен това той подчертава, че за единадесет месеца съдилищата разглеждат четири пъти необходимостта от продължаване на задържането на жалбоподателя, което според него доказва, че молбите му за освобождаване са разгледани, след като са добре проучени, и в най-кратки срокове.

2. Преценката на Съда

74. В началото Съдът отбелязва, че решенията от 1 февруари и от 12 април 2010 г. са обжалвани, като съвременното им разглеждане от съдилищата не е било оспорено от жалбоподателя. Ето защо Съдът ще разглежда единствено въпроса дали първоначалните молби на жалбоподателя са разгледани в кратък срок.

75. Въз основа на документите и предоставената от жалбоподателите и правителството информация (вж. параграфи 7-9 и 11-13 по-горе), Съдът счита за установени следните факти относно молбите за освобождаване, подадени през м. януари и м. март 2010 г.

76. Четвъртият жалбоподател подава искането си на 28 януари 2010 г., което е изпратено от Софийска градска прокуратура на Окръжен съд Стара Загора, който го разглежда и отхвърля на 1 февруари 2010 г. Тоест исканетомолбата на четвъртия жалбоподател се разглежда в рамките на четири дни.

77. Също така четвъртият жалбоподател подава ново искане на 18 март 2010 г., което е изпратено от Софийска градска прокуратура на Окръжен съд Стара Загора, който го получава на 6 април 2010 г. и го насрочва за 9 април 2010 г. Съдебното заседание от 9 април 2010 г. е отложено три дни поради неявяване на адвоката на втория жалбоподател. Искането за освобождаване на четвъртия жалбоподател се разглежда и отхвърля заедно с исканията за освобождаване на останалите трима жалбоподатели на 12 април 2010 г. Тоест молбата за освобождаване на четвъртия жалбоподател се разглежда в рамките на 25 дни.

78. Съдът припомня, че въпросът дали изискването за „кратък срок“ е спазено, трябва да се разглежда в светлината на обстоятелства от всеки вид, и по-специално сложността на случая, на евентуалните специфики на националната процедура, както и на поведението на жалбоподателя по време на делото (вж. *Khlaifia et autres*, цитирано по-горе, § 131). Съдът например счита, че срокове от 17 или 23 дни за една съдебна инстанция не са съвместими с чл. 5 § 4 от Конвенцията (вж. съответно

Kadem c. Malte, № 55263/00, § 44, 9 януари 2003 г., и *Rehbock c. Slovénie*, № 29462/95, §§ 85-88, CEDH 2000-XII).

79. Като се връща към фактите по делото Съдът счита, че разглеждането на молбата за освобождаване на четвъртия жалбоподател, подадена на 28 януари 2010 г., което се осъществява само за четири дни, се е състояло „в кратък срок“ и затова не представлява проблем от гледна точка чл. 5 § 4 от Конвенцията.

80. Колкото до молбата от 18 март 2010 г., подадена от четвъртия жалбоподател, Съдът отбелязва, че властите решават да съчетаят разглеждането ѝ с това на молбите на останалите трима жалбоподатели, което може да се обясни с факта, че става въпрос за лица, които са задържани и обвиняеми в рамките на едно и също наказателно производство. Ето защо, прехвърлянето на молбата на четвъртия жалбоподател от Софийска градска прокуратура, в която е подадена, към Окръжен съд Стара Загора, който е компетентен, за да я разгледа, отнема деветнадесет дни (вж. параграф 76 по-горе). Дори след като взема предвид разстоянието между двата града от 230 км и необходимостта всички доказателства по делото да бъдат изпратени на окръжния съд, за да може същият максимално ефективно да разгледа молбата на жалбоподателя, Съдът счита, че този срок е прекомерно дълъг и се дължи изцяло на органите на наказателното преследване. В това отношение той напомня, че държавата е длъжна да прилага най-подходящите национални процедури, за да може да изпълнява задълженията си съгласно чл. 5 § 4 от Конвенцията (вж. *Илийков*, цитирано по-горе, § 96).

81. Ето защо е налице нарушение на чл. 5 § 4 от Конвенцията в тази ѝ част.

В. Относно временната забрана за подаване на молби за освобождаване

1. Аргументите на страните

82. Четвъртият жалбоподател се оплаква най-накрая и от забраната да подава нови молби за освобождаване за срок от два месеца, която на 12 април 2010 г. му налага Окръжен съд Стара Загора. Той твърди, че тази забрана се базира на законови основания, които са неясни и непредвидими. Освен това според него, въпросното решение, което му налага ограничение за максималния период, предвиден в националното законодателство, не е мотивирано, което доказва произволния му характер. Жалбоподателят изтъква и това, че българското законодателство не налага на съдилищата да разглеждат необходимостта от задържане на равни интервали от време. Заинтересованото лице счита, че в този контекст наложената му забрана

да подава нови иски за период от два месеца, трябва да се възприема като нарушение на чл. 5. § 4 от Конвенцията.

83. Правителството оспорва тезата на жалбоподателя, като посочва, че въпросното ограничение е предвидено в националното законодателство, че целта му е да осигури доброто протичане на наказателното разследване, че е наложено еднократно и за относително кратък период от време и че не пречи на жалбоподателя да поиска да бъде освободен в случай на възникнали здравословни проблеми. Ето защо правителството заключава, че налагането на тази мярка не представлява нарушение на чл. 5 § 4 от Конвенцията.

2. Преценката на Съда

84. Чл. 5 § 4 от Конвенцията гарантира правото на повторно разглеждане на предварителното задържане през кратки интервали от време (вж. *Bezicheri c. Italie*, 25 октомври 1989 г., § 21, серия А № 164). Разумният характер на тези периоди зависи от обстоятелствата по делото (вж. *нак там*; вж. *наред с другите, Abdulkhakov c. Russie*, № 14743/11, § 215, 2 октомври 2012 г.).

85. Като се спира на фактите по делото, Съдът установява, че на 12 април 2010 г. Окръжен съд Стара Загора решава да ограничи правото на четвъртия жалбоподател да подава нови молби за освобождаване за период от два месеца, което е потвърдено с мълчаливо съгласие на погорна съдебна инстанция.

86. Тази мярка е предвидена в чл. 65, ал. 6 от НПК. Правителството твърди, че целта на същата е да осигури правилното протичане на наказателното разследване (вж. параграф 82 по-горе). По принцип Съдът не изключва подобна мярка да бъде налагана при явна злоупотреба с процесуалните права на задържаните, когато например те се възползват от правото си на жалба, за да забавят нарочно хода на наказателните производства, като така се опитват да навредят на ефективността на разследването. Той счита, че при всички случаи властите, които налагат тази мярка, трябва да докажат, че е била необходима като изложат релевантни и достатъчни съображения, за да се избегне всяко съмнение за произвол.

87. Съдът отбелязва, че българското законодателство не предвижда автоматичен контрол на законността и необходимостта на задържането, като същият се упражнява по инициатива на задържаните (вж. параграф 31 по-горе). В случая, когато окръжният съд решава да наложи въпросното ограничение, четвъртият жалбоподател вече е задържан от пет месеца (вж. параграфи 5 и 13 по-горе), преди това е подал само едно искане за освобождаване (вж. параграф 7 по-горе), а новата му молба не е била разгледана своевременно (вж. параграф 76 по-горе). Съдът счита, че това са достатъчно факти, които показват, че не е налице злоупотреба

с правото на подаване на молба за освобождаване от страна на този жалбоподател.

88. Освен това Съдът отбелязва, че наказателното разследване срещу четвъртия жалбоподател все още е било висящо, което е можело да доведе до събирането на нови доказателства, които биха могли например да оборят наличието на основателни съмнения срещу него. При тези обстоятелства, за националните съдилища е още по-важно да представят сериозни и убедителни аргументи, за да обосноват налагането на въпросната забрана.

89. Трябва да се отбележи, че окръжният съд решава да наложи тази забрана за максималния срок, предвиден в националното законодателство (вж. параграф 31 по-горе), като не излага мотиви за необходимостта на тази мярка, нито защо избира да я наложи точно за такъв период (вж. параграф 13 *in fine* по-горе). При липсата на каквато и да е мотивация и като се имат предвид останалите относими обстоятелства в случая, Съдът счита, че тази мярка не е обоснована.

90. По тези съображения Съдът счита, че забраната, наложена на четвъртия жалбоподател на 12 април 2010 г., да подава нови молби за освобождаване за период от два месеца е нарушение на правото му мярката му за неотклонение да бъде преразглеждана през кратки интервали от време, гарантирано от чл. 5 § 4 от Конвенцията.

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ ЧЛ. 5 § 5 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

91. Четвъртият жалбоподател се оплаква и от това, че няма право на обезщетение за твърдените нарушения на гарантираните му по чл. 5 § 4 от Конвенцията права. Той се позовава на чл. 5 § 5 от Конвенцията, който гласи следното:

„Всяко лице, арестувано или лишено от свобода в нарушение на изискванията на този член, се ползва с право на обезщетение.“

92. Правителството оспорва тази теза, твърдейки че след прекратяването на наказателните производства срещу него той е има възможност да предяви иск за обезщетение съгласно чл. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Освен това правителството посочва, че тази разпоредба, в редкацията ѝ след 2012 г. му позволява да предяви иск за обезщетение, като се позове директно на чл. 5 § 4 от Конвенцията.

93. Съдът напомня, че чл. 5 § 5 от Конвенцията се счита за спазен когато е възможно да бъде поискано обезщетение в случай на лишаване от свобода, извършено в условия, които противоречат на параграфи 1, 2, 3 и 4 на този член (вж. *Wassink c. Pays-Bas*, 27 септември 1990 г., § 38, серия А № 185-А, и *Houtman et Meeus c. Belgique*, № 22945/07, § 43, 17 март 2009 г.). Правото на обезщетение, посочено в параграф 5, предполага, че е установено нарушение на някой от останалите

параграфи от национален съд или от институциите на Конвенцията. В това отношение, ефективното използване на правото на обезщетение, гарантирано от тази последна разпоредба, трябва да бъде осигурено с достатъчна степен на сигурност (вж. *Ciulla c. Italie*, 22 февруари 1989 г., § 44, серия A № 148, *Sakik et autres c. Turquie*, 26 ноември 1997 г., § 60, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VII, и *N.C. c. Italie* [ГС], № 24952/94, § 49, CEDH 2002-X).

94. В случая Съдът отбелязва, че по отношение на установеното от него нарушение на чл. 5 § 4 от Конвенцията трябва да се приложи параграф 5 на същия член. Ето защо той трябва да установи дали на национално ниво заинтересованото лице се е ползвало от изпълнимо право на обезщетение за нанесените му вреди преди настоящото решение и дали разполага с подобно право след постановяването на решението. В това отношение той напомня, че за да отсъди нарушение на чл. 5 § 5 от Конвенцията, трябва да бъде установено, че констатираното нарушение на някой от другите параграфи на чл. 5 не е могло, преди постановяването на решение от негова страна, и не може, след това решение, да бъде основание за подаването на иск за обезщетение пред националните съдилища (вж. *Станев срещу България* [ГС], № 36760/06, § 184, CEDH 2012).

95. Четвъртият жалбоподател предявява иск за обезщетение съгласно чл. 2, ал. 1, т. 3 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди срещу прокуратурата след прекратяването на водените срещу него наказателни производства. В рамките на това производство той получава обезщетение за понесени щети заради прекомерната продължителност на предварителното му временно задържане, което кара Съдът да заключи, че е загубил статута си на жертва що се отнася до иска по чл. 5 § 3 от Конвенцията (вж. параграф 55 по-горе). И все пак, това производство не води до признаване на нарушаването на правата му, гарантирани от чл. 5 § 4 от Конвенцията, нито до присъждането на обезщетение за това нарушение, като се има предвид, че съдилищата не разглеждат нито изрично, нито по подразбиране, спазването на тези специфични процесуални гаранции (вж. параграфи 27-29 по-горе). Ето защо, следва да се отхвърли този аргумент на правителството.

96. От друга страна Съдът отбелязва, че след 15 декември 2012 г. чл. 2, ал. 1, т. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди позволява на всяко заинтересовано лице да заведе иск за обезщетение, като директно твърди нарушение на чл. 5 § 4 от Конвенцията. От текста на тази разпоредба е видно, че подобно действие може да доведе директно до установяване на нарушение на чл. 5 § 4 и до отсъждането на парично обезщетение. И така, както Съдът вече го е постановил в решението си по делото *Тони Костадинов* (цитирано по-горе, § 70) и в анализа си относно допустимостта на

настоящата жалба (вж. параграф 62 по-горе), това ново вътрешноправно средство е въведено в националното законодателство две години след края на задържането на четвъртия жалбоподател и след постановяването на решенията, от които се оплаква, и законът не предвижда неговото приложение с обратна сила задна дата. Ето защо това вътрешноправно средство няма разумни шансове за успех в неговия случай.

97. Съдът следователно може само да установи липсата на вътрешноправно средство за защита, чрез което четвъртият жалбоподател да бъде обезщетен за нарушенията на чл. 5 § 4 от Конвенцията преди настоящото решение.

98. На следващо място възниква въпросът дали постановяването на настоящото решение, което установява нарушение на чл. 5 § 4, ще позволи на четвъртия жалбоподател да претендира обезщетение съгласно българското законодателство (вж. *Станев*, цитирано по-горе, § 184). Съдът отбелязва, че от действащото законодателство не е видно подобна възможност да съществува. Правителството не предоставя доводи, доказващи обратното.

99. Следователно не е доказано, че четвъртият жалбоподател е могъл, преди решението на Съда, да се ползва от правото на обезщетение или че може да се ползва от подобно право след постановяването на решението за нарушение на чл. 5 § 4 от Конвенцията. Вследствие на това е налице нарушение на чл. 5 § 5 от Конвенцията.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

100. Чл. 41 от Конвенцията гласи следното:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

101. Четвъртият жалбоподател претендира 20 000 евро неимуществените вреди, които твърди, че е понесъл.

102. Правителството счита, че поисканата сума е прекомерно висока и необоснована.

103. Съдът счита, че този жалбоподател несъмнено е понесъл неимуществени вреди заради нарушенията на правата му, гарантирани от чл. 5 §§ 4 и 5 от Конвенцията, като само по себе тяхното установяване не може да представлява адекватно обезщетение. Той счита, че следва да му бъде присъдена сумата от 5 000 евро за неимуществени вреди.

Б. Разходи и разноси

104. Четвъртият жалбоподател претендира 1 700 евро за разходите за адвокат, направени пред Съда, и 500 евро за разходите за превод, направени по време на същото дело.

105. Правителството счита, че претендираните суми са прекомерни и необосновани.

106. Съгласно съдебната практика на Съда жалбоподател може да бъде обезщетен за разходи и разноси само доколкото същите са действително и необходимо направени и са разумни по размер. В случая като взема имат предвид документите, с които разполага, и горепосочените критерии, Съдът счита за уместно на жалбоподателя да бъде присъдена сумата от 1 955.65 евро за разходи и разноси, направени в рамките на съдебна процедура пред него.

В. Лихва за забава

107. Съдът счита за уместно лихвата за забава да бъде обвързана с пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима по отношение на повдигнатите от четвъртия жалбоподател оплаквания по чл.5 §§ 4 и .5 от Конвенцията и недопустима в останалата ѝ част;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на чл.5§ 4 от Конвенцията поради липсата на ефективен съдебен контрол от страна на националните съдебни власти върху законосъобразността и необходимостта от задържането на четвъртия жалбоподател, поради липсата на навременно разглеждане на молбата му за освобождаване от 18 март 2010 г. и поради забраната, която съдът му налага на 12 април 2010 г. да представя нови молби за освобождаване за период от два месеца;
3. *Постановява*, че е налице нарушение на чл.5 § 5 от Конвенцията;
4. *Постановява*
 - а) че държавата ответник следва да заплати на четвъртия жалбоподател в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, изчислени в български лева по курса, валиден към датата на плащането:

- i. 5 000 евро (пет хиляди евро), плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят, за неимуществени вреди,
 - ii. 1 955.65 евро (хиляда деветстотин петдесет и пет евро и шестдесет и пет евроцента), плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят, за разходи и разноси,
- b) че от изтичането на гореспоменатия тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка за срока на забава, към която се добавят три процентни пункта ;

5. *Отхвърля* останалата част от иска за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и оповестено писмено на 7 юли 2020 г. в съответствие с правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Андреа Тамиети
секретар

Фарис Вехабович
председател